

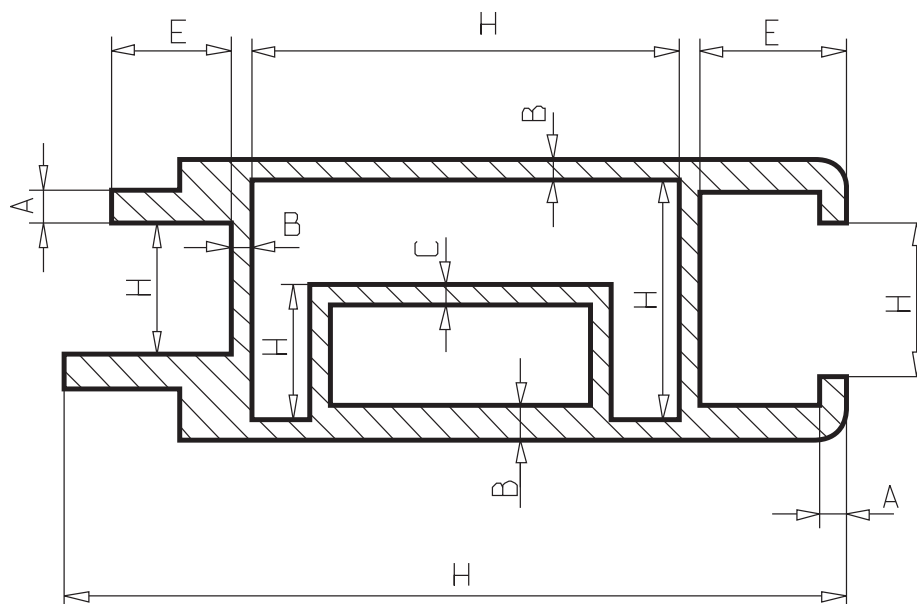
TOLERANCJE WYMIAROWE SAPA

Tolerancje wymiarowe SAPA zapewniają powtarzalność wymiarów w normalnych warunkach produkcyjnych. Obowiązują one dla wymiarów, dla których nie poczyniono innych ustaleń w trakcie przeglądu umowy. Możliwe jest uzyskanie węższych pól tolerancji, jednakże zawsze pociąga to za sobą wzrost kosztów produkcji.

Należy pamiętać o tym, by tolerancje specjalne ograniczyć tylko dla wymiarów istotnych. SAPA zapewnia możliwość przeprowadzenia konsultacji, które zmniejszą koszty wyrobu i ryzyko niezgodności wymiarowych.

1. W przypadku, gdy pole tolerancji jest niesymetryczne względem wymiaru nominalnego, najlepiej jest, jeśli to możliwe, przesunąć wymiar nominalny tak, by uzyskać tolerancje symetryczne.
2. Minimalną zalecaną grubość ścianki s_{min} odczytuje się z tabeli i jest ona funkcją średnicy koła opisanego na profilu d_o , typu profilu i rodzaju stopu.
3. W przypadku określenia tolerancji zarówno wymiarów: zewnętrznego, wewnętrznego jak i grubości ścianki, tolerancje wymiarowe podaje się dla dwóch z tych wymiarów.
4. Odształcenie się profilu pod wpływem ciężaru własnego, przy pomiarze odchyień, wykorzystuje się na korzyść producenta.
5. Płaskość mierzy się po obrysie, dla powierzchni wklęsłych, jak i wypukłych, obowiązują te same tolerancje.

Rysunek 1.

Interpretacja literowych oznaczeń na rysunku:

A – grubość ścianek nie należących do otworu,

B – grubość ścianek obejmujących otwór,

C – grubość ścianek między dwoma otworami,

E – długość krótszego ramienia kształowników ze swobodnymi końcami na przekroju poprzecznym,

H – wszystkie pozostałe wymiary (np. średnice, gabaryty, otwarcia).

KODY KRESKOWE

Do kontroli produkcji i zarządzania logistyką w tłoczni, SAPA jako pierwsza w Polsce wdrożyła system kodów kreskowych.

SAPA korzysta również ze zintegrowanego systemu iScala wspomagającego zarządzanie firmą.

TOLERANCJE
WYMIAROWE

1. DOPUSZCZALNE ODCHYLEKI WYMIARÓW PRZEKROJU POPRZECZNEGO PROFILI (WYMIAR H Z RYSUNKU 1)

Tabela 1.

Wym. nominalny Pow. – Do	Pręty okrągłe	Pręty kwadratowe	Pręty prostokątne *)	Pręty sześciennie	Rury okrągłe ****)		Kształtowniki i pozostałe rury	
					**)	***)		
1 – 1,5	–	–	–	–	**)	***)	–	Stop 6082
1,5 – 3	–	–	–	–	–	–	–	–
3 – 10	–	±0,20	–	–	–	–	±0,25	±0,4
10 – 20	±0,22	±0,22	±0,25	±0,22	±0,25	±0,60	±0,3	±0,5
20 – 30	±0,3	±0,3	±0,3	±0,3	±0,30	±0,70	±0,4	±0,6
30 – 50	±0,35	±0,35	±0,4	±0,35	±0,35	±0,90	±0,5	±0,8
50 – 80	±0,45	±0,45	±0,60	±0,5	±0,40	±1,10	±0,6	±1
80 – 120	±0,65	±0,65	±0,80	±0,65	±0,60	±1,40	±0,7	±1,2
120 – 180	±1	±1	±1,0	±0,8	±0,90	±1,75	±1	±1,5
180 – 220	±1,15	±1,15	±1,40	±1,1	±1,10	±2,0	±1,3	±1,9
220 – 270	±1,3	–	±1,60	–	±1,20	±2,50	±1,7	±2,2
270 – 320	±1,6	–	±1,80	–	±1,40	±3,0	±2,1	±2,5

*) – podana tolerancja dotyczy szerokości, tolerancję odchyłki grubości brać z rubryki prętów kwadratowych,

***) – podane wartości obowiązują dla odchyłek wymiarów od średniej (przeciętnej) średnicy, obliczonej jako różnica dwóch wymiarów, zdjętych w tym samym przekroju pod kątem 90 stopni (tolerancja owalu),

****) – maksymalna dopuszczalna odchyłka od wymiaru nominalnego w dowolnym przekroju na długości,

*****) – tolerancje nie obowiązują dla rur o grubości ścian poniżej 2,5 % wymiaru nominalnej średnicy zewnętrznej.

2. DODATKI WYMIAROWE DO ODCHYLEK Kształtowników ze swobodnymi ramionami na przekroju POPRZECZNYM

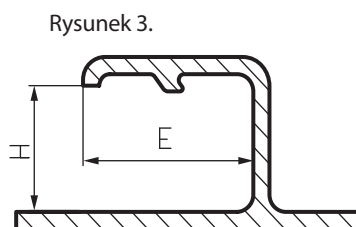
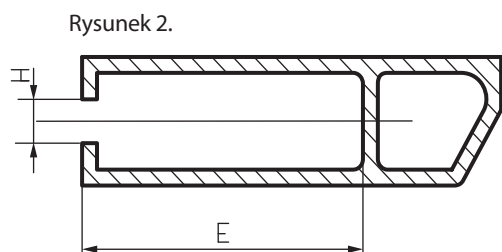

Tabela 2.

Wymiar E Powyżej – Do	Dodatki do odchyłek na końcach ramion swobodnych
– 20	–
20 30	±0,15
30 40	±0,25
40 60	±0,4
60 80	±0,5
80 100	±0,6
100 125	±0,8
125 150	±1
150 180	±1,2
180 210	±1,4
210 250	±1,6
250 –	±1,8

Na rysunkach nr 2 i 3 przedstawiono kształtowniki ze swobodnymi końcami na przekroju. Określenie dopuszczalnych odchyłek wymiaru H przedstawiono w poniższych przykładach:

Przykład 1.

Wymiar H: 20 mm, wymiar E: 100 mm, średnica koła opisanego: 100–200 mm, stop 6063.

Dopuszczalna odchyłka H wg tabl. 1 wynosi $\pm 0,3$ mm, plus dodatkowa dopuszczalna odchyłka z tabl. 2 wynosząca $\pm 0,6$ mm; sumaryczna dopuszczalna odchyłka H wynosi $\pm 0,9$ mm.

Przykład 2.

Wymiar H: 40 mm, wymiar E: 50 mm, średnica koła opisanego: 100–200 mm, stop 6082.

Dopuszczalna odchyłka H wg tabl. 1 wynosi $\pm 0,8$ mm, plus dodatkowa dopuszczalna odchyłka wg tabl. 2 wynosząca $\pm 0,4$ mm; sumaryczna dopuszczalna odchyłka H wynosi $\pm 1,2$ mm.

3. DOPUSZCZALNE ODCHYLEKI GRUBOŚCI ŚCIAN

Tabela 3.

Nominalna grubość ścianki		Dopuszczalna odchyłka grubości ścianki											
		Ścianka A Średnica koła opisanego				Ścianka B Średnica koła opisanego				Ścianka C Średnica koła opisanego			
		–		6082		–		6082		–		6082	
Pow.	Do	≤ 100		$100 \geq 300$		≤ 100		$100 \geq 300$		≤ 100		$100 \geq 300$	
–	1,5	$\pm 0,15$	$\pm 0,20$	$\pm 0,20$	$\pm 0,25$	$\pm 0,20$	$\pm 0,30$	$\pm 0,30$	$\pm 0,4$	$\pm 0,25$	$\pm 0,35$	$\pm 0,35$	$\pm 0,50$
1,5	3	$\pm 0,15$	$\pm 0,25$	$\pm 0,25$	$\pm 0,30$	$\pm 0,25$	$\pm 0,35$	$\pm 0,40$	$\pm 0,5$	$\pm 0,30$	$\pm 0,45$	$\pm 0,50$	$\pm 0,65$
3	6	$\pm 0,20$	$\pm 0,30$	$\pm 0,30$	$\pm 0,35$	$\pm 0,4$	$\pm 0,55$	$\pm 0,6$	$\pm 0,7$	$\pm 0,5$	$\pm 0,60$	$\pm 0,75$	$\pm 0,90$
6	10	$\pm 0,25$	$\pm 0,35$	$\pm 0,35$	$\pm 0,45$	$\pm 0,6$	$\pm 0,75$	$\pm 0,8$	$\pm 1,0$	$\pm 0,75$	$\pm 1,0$	$\pm 1,0$	$\pm 1,3$
10	15	$\pm 0,30$	$\pm 0,40$	$\pm 0,40$	$\pm 0,50$	$\pm 0,8$	$\pm 1,0$	$\pm 1,0$	$\pm 1,3$	$\pm 1,0$	$\pm 1,3$	$\pm 1,2$	$\pm 1,7$
15	20	$\pm 0,35$	$\pm 0,45$	$\pm 0,45$	$\pm 0,55$	$\pm 1,2$	$\pm 1,5$	$\pm 1,5$	$\pm 1,8$	$\pm 1,5$	$\pm 1,9$	$\pm 1,9$	$\pm 2,2$
20	30	$\pm 0,40$	$\pm 0,50$	$\pm 0,50$	$\pm 0,60$	$\pm 1,5$	$\pm 1,8$	$\pm 1,8$	$\pm 2,2$	$\pm 1,9$	$\pm 2,2$	$\pm 2,2$	$\pm 2,7$
30	40	$\pm 0,45$	$\pm 0,60$	$\pm 0,6$	$\pm 0,70$	–	–	$\pm 2,0$	$\pm 2,5$	–	–	$\pm 2,5$	–
40	50	–	–	$\pm 0,70$	$\pm 0,80$	–	–	–	–	–	–	–	–

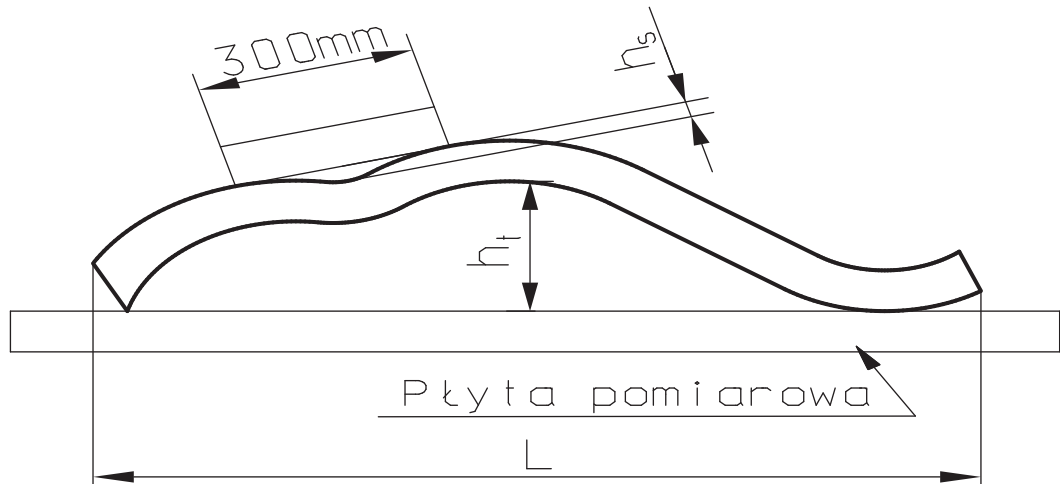
4. TOLERANCJA PROSTOLINIOWOŚCI

Tabela 4.

Wym. przekr.		Pręty okrągłe		Pręty kwadratowe		Pręty prostokątne *)		Pręty sześciennie		Rury okrągłe		Kształtowniki i pozostałe rury	
Pow.	Do	Mm/m	300 mm	Mm/m	300 mm	Mm/m	300 mm	Mm/m	300 mm	Mm/m	300 mm	Mm/m	300 mm
–	10	–	–	–	–	–	–	–	–	1,5	0,8	1,5	0,6
10	80	2	0,6	2	0,8	2	1	2	0,8	1,5	0,8	1,5	0,6
80	120	2	1,0	2	1,0	3	1,5	2	1,0	1,5	0,8	1,5	0,6
120	220	3	1,5	3	1,5	4	2	3	1,5	2,5	1,3	1,5	0,6
220	320	6	3,0	–	–	5	3	–	–	3,5	1,8	1,5	0,6

*) – jako podstawę wymiaru dla tolerancji należy brać szerokość profilu

Rysunek 4.

Interpretacja literowych oznaczeń na rysunku:

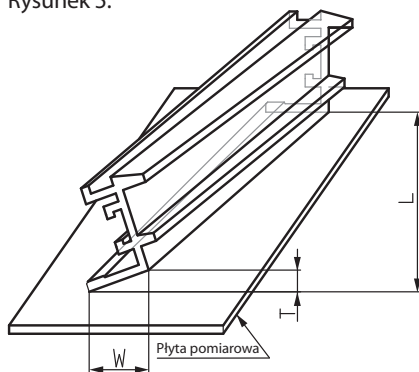
- h_s – maksymalne miejscowe załamanie na dowolnym odcinku o dł. 300 mm,
- h_t – maksymalna odchyłka prostoty na odcinku pomiarowym.

5. SKRĘCENIE

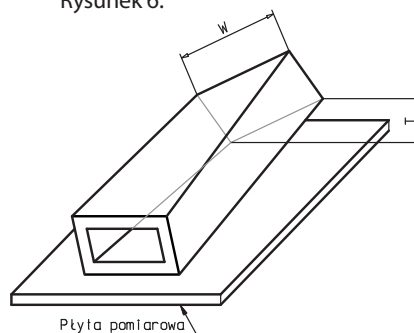
Tabela 5.

Szerokość przekroju		Pręty kwadratowe		Pręty prostokątne		Pręty sześciennie		Kształtowniki cała długość		
Pow.	Do	Na 1 m	cała dł.	Na 1 m	cała dł.	Na 1 m	cała dł.	Na 1 m	Do 6 m	Pow. 6 m
–	30	1	3	1	3	1	1,5	1,2	2,5	3,0
30	50	1,5	4	1,5	4	1,5	2,5	1,5	3,0	4,0
50	100	2	5	2	5	2	3	2,0	3,5	5,0
100	200	3	6	3	8	2,5	4	2,5	5,0	7,0
200	300	–	–	4	10	–	–	2,5	6,0	8,0

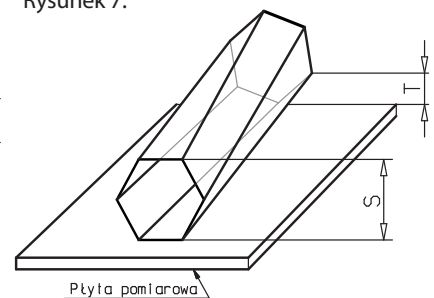
Rysunek 5.

Rysunek 6.

Rysunek 7.

Skrećenie należy mierzyć umieszczając kształtownik spoczywający pod własną masą na płaskiej płycie i mierząc maksymalną odległość w dowolnym miejscu na długości kształtownika między jego dolną powierzchnią a płytą.

6. WYPUKŁOŚĆ – WKŁĘŚŁOŚĆ (PŁASKOŚĆ POPRZECZNA)

Tabela 6.

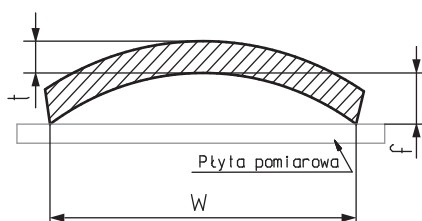
Szerokość W		Odchyłka f			
		Pręty prostokątne	Kształtowniki otworowe *)		Kształtowniki bez otworu
Pow.	Do		Ścianka $t \leq 5$	Ścianka $t > 5$	
–	30	0,20	0,30	0,20	0,20
30	60	0,30	0,40	0,30	0,30
60	100	0,45	0,60	0,40	0,40
100	150	0,60	0,90	0,60	0,60
150	200	0,90	1,20	0,80	0,80
200	300	1,20	1,80	1,20	1,20

*) - Jeżeli w zakresie pomiarowym grubość ścianki kształtownika jest różna, to jako podstawę tolerancji należy brać ściankę cieńszą.

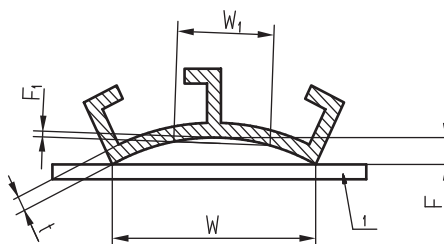
Odchyłka wklęsłości – wypukłości dla prętów kwadratowych i sześciennych powinna mieścić się w tolerancji wymiaru przekroju poprzecznego.

W przypadku kształtowników o szerokości W większej od 150 mm, miejscowa odchyłka F1 nie powinna przekraczać 0,7 mm na dowolnych 100 mm szerokości W1.

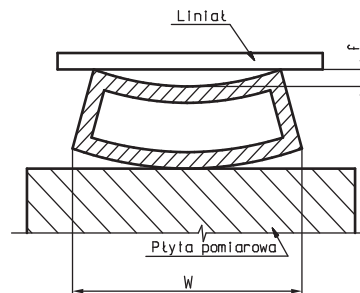
Rysunek 8.

Rysunek 9.

Rysunek 10.

7. TOLERANCJA KSZTAŁTU KONTURU

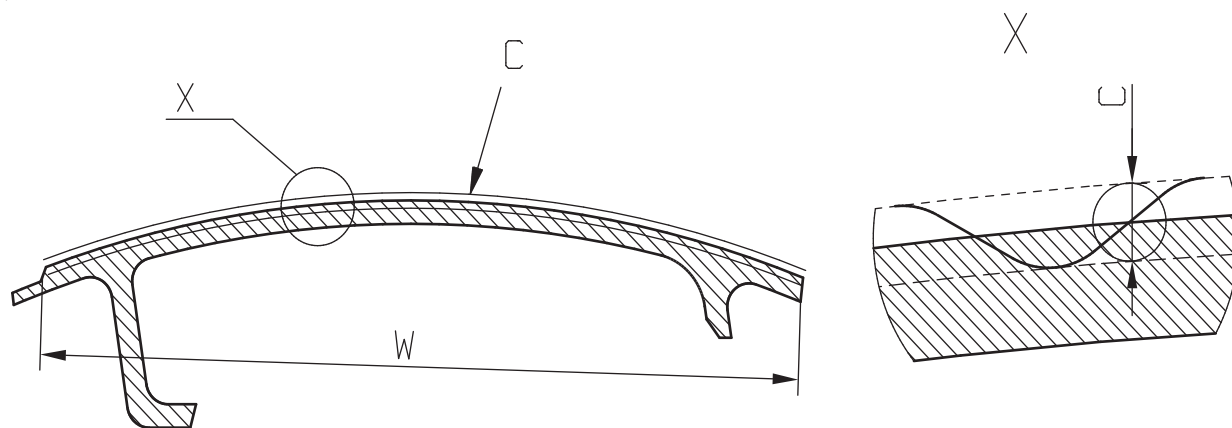
Tabela 7.

Szerokość W konturu		Tolerancja konturu = średnica C koła do wyznaczenia pola tolerancji
Pow.	Do	
–	30	0,30
30	60	0,50
60	90	0,70
90	120	1,0
120	150	1,2
150	200	1,5
200	250	2,0
250	300	2,5

W odniesieniu do kształtowników o przekroju poprzecznym w kształcie krzywej, odchyłka od teoretycznego kształtu linii (wynikającego z rysunku) w dowolnym punkcie tej krzywej nie powinna przekraczać tolerancji C z tablicy 7. Biorąc pod uwagę wszystkie punkty krzywej, pole tolerancji powinno być określone jako pole ograniczone dwoma liniami stycznymi do wszystkich okręgów o średnicy C, których środki leżą wzdłuż krzywej teoretycznej (rys 11).

UWAGA: tolerancje konturu można sprawdzić przykładając koniec obciążonego kształtownika do rysunku przekroju poprzecznego w skali 1:1, z zaznaczonym na nim polem tolerancji.

Rysunek 11.

8. OWALNOŚĆ PRĘTÓW

Owalność jest różnicą między średnicami: maksymalną i minimalną, mierzonymi w tym samym przekroju poprzecznym. Maksymalna dopuszczalna owalność dla prętów wynosi 50% pola tolerancji wymiaru zewnętrznego, np. dla średnicy z tolerancją $\pm 0,30$ maksymalna owalność wynosi 0,30 mm.

9. ODCHYLEKI KĄTA

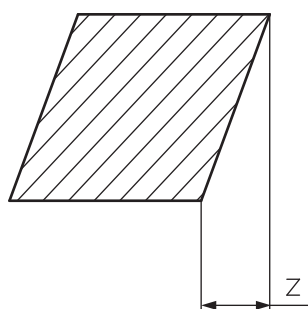
Tabela 8.

Szerokość W		Maksymalna dopuszczalna odchyłka Z kąta prostego dla krótszego ramienia w mm		
Powyżej	Do	Pręty kwadratowe	Pręty prostokątne *)	Rury i kształtowniki **)
2	10	-	0,1	-
10	30	0,01 × szerokość	0,01 × szerokość	0,4
30	50	0,01 × szerokość	0,01 × szerokość	0,7
50	80	0,01 × szerokość	0,01 × szerokość	1,0
80	120	1,0	1,0	1,4
120	180	1,0	1,0	2,0
180	240	1,5	1,5	2,6
240	300	-	-	3,1

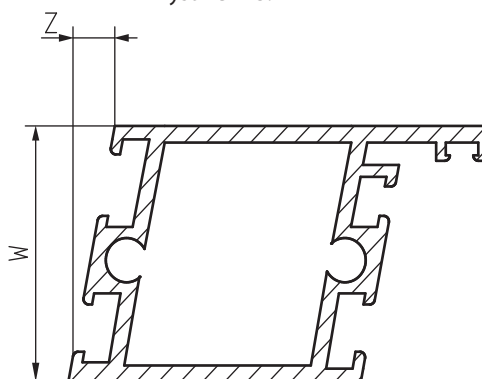
*) – jako podstawa doboru odchyłki służy wymiar grubości płaskownika

**) – maksymalna dopuszczalna odchyłka α od kąta innego niż prosty powinna wynosić $\pm 1^\circ$.

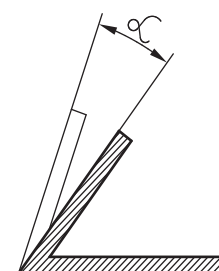
Rysunek 12.

Rysunek 13.

Rysunek 14.

10. PROMIENIE KRAWĘDZI ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH

Ostre krawędzie zewnętrzne i wewnętrzne mogą być nieznacznie zaokrąglone, jeżeli nie są zaznaczone na rysunku. Dopuszczalne promienie tych krawędzi podano w tabeli 9.

Tabela 9.

Grubość ścianki A, B lub C *)	Maks. promień nie określony na rysunku		Maks. odchyłka promieni oznaczonych na rysunku	
	Stop 6082	Pozostałe stopy	Stop 6082	Pozostałe stopy
≤ 5	0,8	0,6	≤± 0,5	
> 5	1,5	1,0	± 10%	

*) – jeżeli zmienność grubości ścianek jest skomplikowana, to maksymalny dopuszczalny promień w strefie przejściowej zależy od ścianki o większej grubości.

11. TOLERANCJE DŁUGOŚCI

Długość (L) mm	Tolerancje (D) mm
- 1500	+3/-0
1501 -	Maks. 2 mm na metr

12. SKOS CIĘCIA

Skos cięcia powinien mieścić się w połowie pola tolerancji długości; np. w przypadku długości z tolerancją $+10/-0$ skos cięcia powinien mieścić się w 5 mm.